

Zprávy

Fair play jako velké téma velké mezinárodní konference

Širší kontext uplatňování *principu fair play ve sportu* má své nezpochybnitelné filozofické a etické dimenze. Přitom se však stále výrazněji aktualizuje prohlubování propasti mezi vrcholovým elitním sportem a rekreačně kondičním sportem: Sport se globalizuje jako jedinečné divácká forma masové kultury, zároveň však ztrácí stálou masovou základu aktivně pravidelně sportujících. Takovéto společenské klima umožňuje vznik elitářského a protekčního individualismu sportovních hvězd, usnadňuje slábnutí autority morálních stimulů a na cestě po dosahování fantastických výkonů a rekordů přináší i nečisté, neférové metody cest k jejich dosahování. Tím spíše, že dnešek je poznamenán honbou za kvantitativně pojatými výkony, když etický výměr sportovce byl odsunut jako něco, co se nedá změřit. V jistém smyslu tak současný ideál výkonu a produktivity poničil platnost a význam zásady fair play. Čestná hra, jednání v souladu se zásadami slušného sportovního chování, se ve výkonnostním sportu pokládají někdy spíše za slabost, nadbytečnou překážku žádoucího výkonu. Přitom se zapomíná na duch olympismem prostopupené sportovní etiky, který fair play přesahuje nikoli pouhým respektováním pravidel, nýbrž i tím, že v sobě nese i hodnoty přátelství, uznávání osobnostní jedinečnosti druhého a zejména široce pojímanou kategorii *sportovního ducha*.

Účast ve sportu je věcí dobrovolné účasti, která však s sebou nese i dobrovolné akceptování příslušných pravidel a zásad. Sport, jako významné socializační prostředí, by pak měl pěstováním principu fair play specifickým výměrem přispívat i k harmonizaci mezilidských a sociálních vztahů.

Jistě se shodneme, že míra a povaha respektu k principům fair play se utváří zejména v mladém věku. Přitom se nacházíme v situaci, kdy se sport mládeže v našem prostředí vyznačuje privatizací spojenou s růstem komerčních či privátních organizací a slábnoucím významem financování sportovních pohybových aktivit z veřejných zdrojů. Zejména mládež je na všech úrovních sportu motivována k dosahování stále lepších výsledků (etika výkonu); rostoucí počet programově a cíleně na výkon zaměřených tréninkových zařízení přináší i růst elitářství úzce specializovaných sportovců. Pozitivně protisměrným směrem naopak působí rostoucí popularita a masovost tzv. alternativních sportů, rozvíjející neorganizované pohybové/sportovní aktivity provozované s ohledem na možnosti a meze daných prostorových, materiálních, ekonomických a časových podmínek.

Suma výše uvedených sociálních souvislostí soudobého sportu v naší kulturní sféře se stala po tři dny diskusní platformou mezinárodní konference „*Education in Schools: A Shared Responsibility*“ (Výchova ve školách: Sdílená zodpovědnost), konané ve dnech 27. 10.–29. 10. 2010 v Praze pod záštitou Českého olympijského výboru, Českého klubu fair play a European Fair Play Movement jako šestnáctý Evropský kongres fair play. 122 účastníků z 32 zemí tak rokovalo nad současnými možnostmi a mezemi implementování principů fair play na široce rozkročené aréně soudobého sportu. Přitom šlo v řadě případů o představitele evropského hnutí fair play, bývalé československé olympioniky a vynikající vrcholové sportovce (Květa Jeriová-Pecková, Helena Suková, Martin Doktor, Květa Rázová-Lokošová), členy Českého olympijského výboru (zvláštní uznání patří organizační angažovanosti doc. J. Dovalila), přední představitele akademické obce a širokou plejádu pedagogů a trenérů věnujících se profesně práci se sportující mládeží.

Velkoryse připravený jednací program byl postaven na klíčových úvodních referátech, na které navazovaly dílčí, spíše praktickou zkušeností opřené příspěvky. První skupinu otevřelo velice emotivní vystoupení nestora naší vědy o sportu prof. J. Pelikána, který ohlédnutím za celoživotní prací při pěstování principů fair play na různých úrovních sportu připomenul zejména následováníhodné příklady spolupráce soupeřících sportovců v mezních situacích sportovního klání. J. Kutková poté na základě dlouhodobé práce se sportující mládeží osvětlila význam hesla „Sportuj, hraj a povzbuzuj čestně“. Prof. A. Sekot sociologickým pohledem upozornil na úlohu principu fair play v široce strukturovaných problémech soudobého sportu. M. Bednář akcentoval výchovnou úlohu svědomí na poli sportu a V. Rodichenko upozornil na ožehavé negativní stránky sportu.

Dílčí příspěvky účastníků kongresu tématicky vycházely zejména z bohaté individuální sportovní zkušenosti a zahrnuly tak širokou paletu problémů počínající důrazem na nezastupitelnou úlohu týmové spolupráce, význam pozitivní hodnotové orientace, roli etické výchovy, využití pravidel fair play ve výuce na základních školách, úloze fair play v pedagogice sportu. Stranou pozornosti nestála i aktuální problematika nových forem motivace k etickému jednání ve sportu či morální úloha trenéra a mentora.

Klíčové téma pražského kongresu bylo primárně zaměřeno na výchovu k fair play na školách. Většina příspěvků však z tohoto zorného úhlu necílila přímo do „černého“ tím, že se zpravidla zaměřila na konkrétní prostředí fungování sportu v kontextu možností a mezi pěstování ducha čestného praktikování sportu na všech jeho možných úrovních. To již samo o sobě upozorňuje jednak na jistý skepticismus stran možností školy cíleně a programově budovat v hodnotovém světě dětí princip fair play (v životě, ve sportu) a ve zvýšené míře – míněním většiny referujících a diskutujících – závisí především na celkovém hodnotovém směřování a mravní úrovni dané společnosti. Samotné školní kurikulum se sebelepší implementací zásad fair play bude nepochybně neúčinné v situaci obecně rozšířené korupce, posedlosti úspěchem (za každou cenu) a neúctě k respektování právních a etických norem. Právě v tomto kontextu se ve zvýšené míře uvědomujeme praktický význam teoretické poučky: Sport je takový, jaká je společnost. Přitom důraz na masovost sportování jako celoživotní volnočasové zájmové kondiční aktivity považujeme za nejdůležitější stránku budoucího vývoje sportu, který by měl na prvním místě vycházet vstříc zásadě všestrannosti zdravého rozvoje osobnosti jako jednoho z nezastupitelných předpokladů harmonického rozvoje společnosti.

Aleš Sekot

Fakulta sportovních studií Masarykovy univerzity

Zprávy

Virtuální hospitace: Tělesná výchova – cvičení na stanovištích

Výzkumný ústav pedagogický v Praze (VÚP) se podílí na řešení úkolů obsažených v Dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky, připravuje vzdělávací dokumenty s celostátní platností pro různé typy škol a poskytuje jim metodickou pomoc. Od ledna 2009 realizuje projekt Kurikulum G, který je financován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem. Celý název projektu zní Podpora učitelů gymnázií jako pilířů kvality gymnaziálního vzdělávání. Navazuje na projekt Tvorba a ověřování pilotních školních vzdělávacích programů ve vybraných gymnáziích (Pilot G), který uskutečnilo MŠMT s VÚP od června 2005 do září 2008. Ukončení projektu Kurikulum G bude v prosinci 2011. Kurikulum G podporuje koordinátory školních vzdělávacích programů a učitele na gymnáziích, nabízí vzdělávací aktivity a vzájemnou inspiraci, zavádí do školské praxe nové formy vzdělávání a osobního rozvoje, vytváří vhodné prostředí pro komunikaci a sdílení na internetu, nabízí poradenské a konzultační služby, vyhodnocuje úspěšnost zavádění ŠVP a rozpracovává kritéria kvalitní školy. Projekt je prezentován na webu VÚP v Praze a na Metodickém portálu www.rvp.cz.

V projektu probíhají tři klíčové aktivity:

1. Podpora koordinátorů ŠVP
2. Podpora učitelů
3. Kvalitní škola

Podpora učitelů je zaměřena na zprostředkování zkušeností, inspiraci a možnost řízené odborné diskuse. K didaktické podpoře učitelů slouží virtuální hospitace, které umožňují sledovat videozáznamy hodin učitelů gymnázií v celé ČR. Součástí konceptu virtuálních hospitací je i spolupráce s expertem. Hodiny s hospitací jsou zveřejňovány na Metodickém portálu www.rvp.cz. Jejich součástí jsou moderované diskuse s učiteli, jejichž hodina byla natočena, a s didaktikem daného oboru. Virtuální hospitace